

Українські землі в другій половині XVIII СТ

Розумовського

Як відзначають історики, період його правління характеризується як "золота осінь". Користуючись певною прихильністю цариці Єлизавети Петрівни (хоч і не були затверджені його "статті"), зумів зробити таке:

Провів реформу судочинства, поділивши територію на 20 повітів, кожний із власними судами, де розглядалися карні, цивільні та майнові (земельні) справи.

Значно підніс становище української старшини. Під час виїздів за межі Гетьманщини правління передавав генеральній старшині: обозному С. Кочубеєву, підскарбієві П. Валькевичу та хорунжому М. Ханенкові. За правління Розумовського стали традицією загальні з'їзди старшини у Глухові для вирішення державних справ. Ці з'їзди фактично перетворилися на нестійкий український сейм (парламент). Так, у 1763 р. в Глухові були скликані генеральні збори для затвердження судової реформи.

Провів військову реформу — запровадив регулярні військові навчання, удосконалив артилерію, ввів однакове озброєння та уніформу.

Підніс на вищий ступінь рівень освіти: в усіх полках заведено школи для обов'язкового навчання козацьких синів; крім загальної освіти введено спеціальну освіту: "військові акзерциції". Вживав заходів для створення в Батурині університету, але у зв'язку зі скасуванням гетьманства це йому не вдалося.

устрою

У 1734–1750 рр. в ГЕТЬМАНЩИНІ ДІЯЛО ПРАВЛІННЯ ГЕТЬМАНСЬКОГО УРЯДУ. СПРАВИ ГЕТЬМАНЩИНИ БУЛИ ПЕРЕДАНІ ДО СЕНАТУ. ПОДАЛЬШИЙ НАСТУП НА АВТОНОМНІ ПРАВА ГЕТЬМАНЩИНИ ПРОДОВЖУВАВСЯ. У 1734 Р. БУЛИ КОНФІСКОВАНО ДАВНІ ДОКУМЕНТИ КИЄВА, ЗАОХОЧУВАЛИСЯ ШЛЮБИ МІЖ УКРАЇНЦЯМИ ТА РОСІЯНАМИ. У 1744 Р. КОДИФІКАЦІЙНА КОМІСІЯ ПРИЙНЯЛА КОДЕКС ЗАКОНІВ «ПРАВА ЗА ЯКИМИ СУДИТЬСЯ МАЛОРОСІЙСЬКИЙ НАРОД», ЯКИЙ ГОТУВАВСЯ З 1728 Р. У 1735–1739 Р. ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-ТУРЕЦЬКОЇ ВІЙНИ УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ БУЛИ ЗНЕКРОВЛЕНІ, ЗАЗНАЛИ ВЕЛИКИХ ЛЮДСЬКИХ ТА МАТЕРІАЛЬНИХ ВТРАТ.

ЗА ГЕТЬМАНУВАННЯ К. РОЗУМОВСЬКОГО ЗМІЦНИЛИСЯ ПОЗИЦІЇ СТАРШИНИ, ЯКА ПОСТУПОВО ПЕРЕТВОРЮЄТЬСЯ НА ШЛЯХЕТСЬКИЙ СТАН. РОЛЬ СТАРШИНИ ЗРОСТАЄ. ЦЕ БУЛА ДОБА ЇЇ ПОЛІТИЧНОГО ПАНУВАННЯ В ГЕТЬМАНЩИНІ. ЧАСТО ПРОВОДИЛИСЯ СТАРШИНСЬКІ З'ЇЗДИ. К. РОЗУМОВСЬКИЙ ЧАСТО БУВАВ В ПЕТЕРБУРЗІ, ТОМУ ЙОГО ЗАМІНЯЛА ГЕНЕРАЛЬНА СТАРШИНА.

У 1763 Р. В ГЛУХОВІ СТАРШИНСЬКА РАДА РОЗРОБИЛА ПЕТИЦІЮ ПРО ПОВЕРНЕННЯ КОЛИШНІХ ВОЛЬНОСТЕЙ І СТВОРЕННЯ В ГЕТЬМАНЩИНІ ШЛЯХЕТСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ. К. РОЗУМОВСЬКИЙ ЗВЕРНУВСЯ ДО КАТЕРИНИ ІІ З ПРОПОЗИЦІЄЮ ЗРОБИТИ ПОСАДУ ГЕТЬМАНА СПАДКОВОЮ В ЙОГО РОДІ. АЛЕ 10 ЛИСТОПАДА 1764 Р. ГЕТЬМАНСТВО В УКРАЇНІ БУЛО ОСКАСОВАНЕ.

«В 1764 РОЦІ ЦАРИЦЯ НАКАЗАЛА РОЗУМОВСЬКОМУ ЗРЕКТИСЯ ГЕТЬМАНСТВА, Й ВІН ЦЕ ВИКОНАВ. ВЛАДА ВІД ГЕТЬМАНА ПЕРЕЙШЛА ЗНОВУ В РУКИ МАЛОРОСІЙСЬКОЇ КОЛЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ГЕТЬМАНЩИНОЮ ПЕРЕЙШЛО ДО ПІ МАЛОРОСІЙСЬКОЇ КОЛЕГІЇ, ЯКУ ОЧОЛИВ ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОР ПЕТРО РУМ'ЯНЦЕВ, ЯКИЙ ВІД КОЛЕГІЇ БУВ НЕЗАЛЕЖНИЙ, ПІДПОРЯДКОВАНИЙ СЕНАТУ ТА ІМПЕРАТРИЦІ.

УПРАВЛІННЯ ГЕТЬМАНЩИНОЮ ЗДІЙСНЮВАЛА КАНЦЕЛЯРІЯ МАЛОРОСІЙСЬКОГО ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРА, ЯКА КЕРУВАЛА МАЛОРОСІЙСЬКОЮ КОЛЕГІЄЮ, ПОЛКОВИМИ ТА СОТЕННИМИ КАНЦЕЛЯРІЯМИ ТА СУДАМИ ВСІХ ТИПІВ ТА РІВНІВ. ГОЛОВНИМ ЗАВДАННЯМ БУЛА ОСТАТОЧНА ЛІКВІДАЦІЯ АВТОНОМІЇ ГЕТЬМАНЩИНИ

Територіальні зміни. Кючук-Кайнарджийський мир

У 1768-1774 рр тривала російсько турецька війна яка скінчилась Кючук –Кайнарджийским миром .

Проголошена незалежність Кримського ханства, кубанських татар та ін. як від Османської імперії (при збереженні їх у віданні султана у справах віросповідання), так і від Росії;

Росія передає «татарської нації» міста і землі, відвойовані нею в Криму і на Кубані, а також землі між Бугом і Дністром до польського кордону і територію, обмежену, з одного боку, річками Бердою і Кінськими водами і, з іншого боку, Дніпром;

Росія приєднує перші землі в Криму — місто Керч і фортеця Єнікале, утримуючи за собою раніше завойовані форпости на Чорному морі — Азов і Кінбурн;

фортеця Очаків та її повіт залишаються у володінні Туреччини;

російські торгові кораблі в турецьких водах отримують ті ж привілеї, що і французькі та англійські;

за Росією визнається право захисту і заступництва християн в Дунайських князівствах;

Росія отримує право мати свій флот на Чорному морі та право проходу через протоки Босфор і

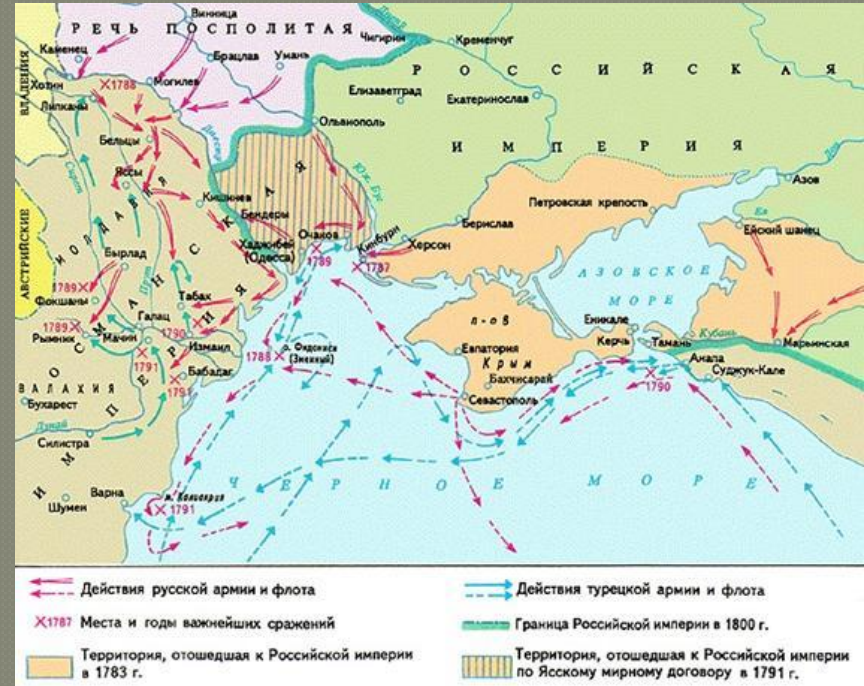

Війна з Туреччиною. Яський мир

Умови Яського договору:

- 1) Нові кордони Росії встановлювались на південно-заході по Дністру з приєднанням до православної імперії земель між нею і річкою Буг (тут знаходилася важлива фортеця Очаків).
- 2) Туреччина остаточно визнала приєднання Криму до Росії та Прикубання.
- 3) Султан відмовився від всяких претензій на православну Грузію.
- 4) Було підтверджено і розширено право Росії протегувати християнського населення підвладних османам Молдавії і Валахії, захищати їх від свавілля турецького уряду і місцевих пашею.

ВІЙНА З ТУРЕЧЧИНОЮ ТРИВАЛА ПРОТЯГОМ 1787- 1791 РОКІВ І ЗАКІНЧИЛАСЬ ПІДПИСАННЯМ ЯСЬКОГО МИРУ

Н

Нова Січ була заснована з дозволу і під наглядом російського уряду 31 березня 1734 року отаманом-гетьманом І. Малашевичем на Правобережжі Дніпра у Великій плавні, що займала 26-тисяч десятин. Підставою для подальшого існування Нової Січі як території був підписаний у 1734 році Лубенський договір про визнання запорожцями російського протекторату.

Для нагляду за діями козаків імператорський уряд побудував за 2 км від Нової Січі укріплення з двома напівбастіонами і постійною залогою — так званий Новосіченський ретраншемент. За визначенням істориків, Новосіченський ретраншемент зведено в Січі імператорським урядом з показною метою допомоги запорожцям у їхній війні з османами, але в дійсності з прихованою метою — тримати їх у своїх руках. Щоправда запорожці добре розуміли причину зведення російської цитаделі, висловлюючи своє незадоволення словами: «Засіла нам московська болячка на печінках». З огляду на історичні події, що сталися в часи існування Нової Січі, маємо визнати, що імператорський уряд досяг своєї мети, відсторонивши січовиків від участі в загальнонародній боротьбі проти знедолення.

Ліквідація Січі

ВЖЕ В ДРУГІЙ ЧВЕРТХУНІ СТОЛІТТЯ БУЛО ЗРОЗУМІЛО, ЩО РОСІЙСЬКА ВЛАДА НЕ МАЄ ЖОДНИХ НАМІРІВ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ АВТОНОМІЇ, ПЕРЕДБАЧЕНОЇ ЩЕ БЕРЕЗНЕВИМИ СТАТТЯМИ 1654 РОКУ. ПІСЛЯ ПАЛАЦОВОГО ПЕРЕВОРОТУ 1762 РОКУ НА ІМПЕРАТОРСЬКИЙ ПРЕСТОЛ ЗІЙШЛА КАТЕРИНА ІІ, ДРУЖИНА ІМПЕРАТОРА ПЕТРА ІІІ, ЯКА ОДРАЗУ СПРЯМУВАЛА ВСІ ЗУСИЛЛЯ НА ПОСИЛЕННЯ ВЛАДИ САМОДЕРЖАВСТВА У ВЕЛИЧЕЗНІЙ ІМПЕРІЇ. ВАЖЛИВИМ АСПЕКТОМ У ПОЛІТИЦІ ІМПЕРАТРИЦІ СТАЛО ТАК ЗВАНЕ «ЗРОСІЙЩЕННЯ ОПОЛЯЧЕНИХ ОКРАЇН» (ПІД «ОКРАЇНАМИ» ЦАРИЗМ ВБАЧАВ УКРАЇНСЬКІ ТА БІЛОРУСЬКІ ЗЕМЛІ). ТАКІ ПЛАНИ КАТЕРИНИ ІІ НЕ ПЕРЕДБАЧАЛИ НІ ІСНУВАННЯ КОЗАЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ ГЕТЬМАНЩИНИ, НІ КОЗАЦЬКИХ ВОЛЬНОСТЕЙ, НІ ЗАПОРІЗЬКОЇ СІЧІ. КОЛИ 1764 РОКУ БУЛО ЛІКВІДОВАНО ГЕТЬМАНЩИНУ, А ЩЕ ЧЕРЕЗ РІК — ПОЛКОВО-СОТЕННИЙ УСТРІЙ НА СЛОБОЖАНЩИНІ, ОСТАННІМ ОПЛОТОМ УКРАЇНСЬКОЇ СВОБОДИ ЗАЛИШАЛАСЯ ЗАПОРІЗЬКА СІЧ, ЯКУ В ПАНІВНИХ КОЛАХ РОСІЇ БАЧИЛИ ЯК «КУБЛО БУНТІВНИКІВ ТА БАНДИТІВ». МОСКОВСЬКА ВЛАДА ЛИШЕ ЧЕКАЛА СЛУШНОЇ НАГОДИ ДЛЯ ЛІКВІДАЦІЇ КОЗАЦЬКОЇ ВОЛЬНИЦІ.

Така нагода припала на 1775 рік, коли закінчилася Російсько-турецька війна (1768—1774), яку Москві допомогли виграти запорожці, і козаки стали непотрібні. 23 квітня 1775 року на раді при імператорському дворі прийнято рішення про ліквідацію Січі. Натомість під командуванням Петра Текелія перебували значні сили: 10 піхотних і 13 донських козачих полків, 8 полків регулярної кінноти, посиленої 20 гусарськими і 17 пікінерськими ескадронами. Петро Текелія оголосив імператорський указ про ліквідацію Запорозької Січі. Січовому товариству, зважаючи на аж надто нерівні сили, нічого не залишалось,

Гайдамацький рух

ПРОТЕСТ НАРОДНИХ МАС ПРОТИ ПОСИЛЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО ГНОБЛЕННЯ ВИЛИВАВСЯ У РІЗНІ ФОРМИ: ВТЕЧІ СЕЛЯН, РОЗГРОМИ МАЄТКІВ, УБИВСТВА ПОМІЩИКІВ, ОРЕНДАРІВ, МАСОВІ НАРОДНІ ПОВСТАННЯ. БАГАТО ЗАГОНІВ ПОВСТАНЦІВ У ХVІІІ СТ. ДІСТАЛИ НАЗВУ ГАЙДАМАЦЬКИХ, ЇХ УЧАСНИКІВ НАЗИВАЛИ ГАЙДАМАКАМИ

Основною масою повстанців були кріпаки, селяни, яким загрозувало покріпачення, сільські наймити, а також міська біднота. Активними учасниками, а то й ватажками усіх загонів були запорізькі козаки.

найбільшого розмаху цей селянський рух досяг у 1734, 1750 і 1768 роках. Так, у 1734 р. повстанський рух охопив Київщину, Брацлавщину, Поділля й поширився аж до Східної Галичини.

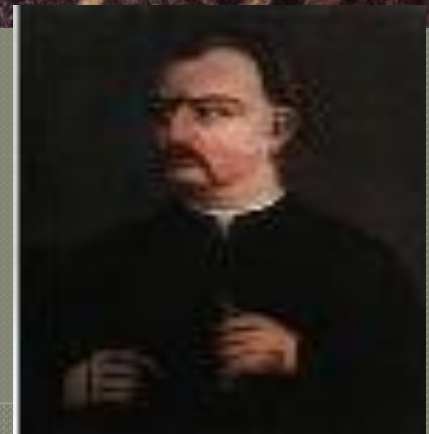
На Брацлавщині, яка стала центром боротьби, гайдамацькі загони очолив старшина надвірних козаків князів Любомирських – Верлан. Його півтора-тисячний загін став основною силою повстання. Крім Верлана діяло багато інших загонів Гайдамаки звільнили Вінницю, Броди, Жванець, Збараж та інші міста. З цієї причини підкреслимо, що вже в 1750 р. численні гайдамацькі загони знову діяли по всій правобережній Україні. Повстанці розгромили багато панських маєтків, захопили ряд міст і містечок, у тому числі Вінницю, Умань, Чигирин, Радомишль, Фастів, Корсунь та ін. Але, як і раніше, повстанські загони діяли роз'єднано, не мали єдиного керівництва, тому польська шляхта і царські війська спільними зусиллями придушили повстання.

Коліївщина 1768 р

Коліївщина — селянсько-козацьке повстання на Правобережній Україні у 1768 році проти кріпосницького, релігійного та національного гніту шляхетської Польщі. Очолив це повстання виходець із запорозької бідноти Максим Залізняк, а його найближчим сподвижником став Іван Гонта]. Коліївщина стала найвищим етапом гайдамацького руху. Супроводжувалося масовою різаниною єврейського і польського населення на Поділлі та Волині. Повстання було придушене російськими військами (спільно з поляками), а гайдамацькі ватажки страчені або заслані на Далекий Схід. Навесні 1768 року в урочищі Холодний Яр під Чигирином запорізький козак Максим Залізняк зібрав загін повстанців, які обрали його козацьким полковником. 26 травня гайдамацький загін вирушив у похід. Повстанське військо здобуло Жаботин, Смілу, Черкаси, Богуслав, Канів, Лисянку.. На початку червня 1768 року повстанське військо наблизилося до Умані, яка належала магнатові С. Потоцькому. Проти гайдамаків Максима Залізняка шляхта вислала полк надвірних козаків на чолі з уманським сотником Іваном Гонтою. Проте Гонта разом з козаками перейшов на бік повсталих і розпочав наступ 9(20) червня 1768 на Умань. 26 червня (7 липня) 1768 р. російські частини оточили повстанський табір і по-зрадницькому схопили керівників повстанців М. Залізняка, І. Гонту та С. Неживого, а їхні загоны роззброїли. Решту гайдамацьких ретарів було розбито в бегу.

Олекса Довбуш

рух

Опришки – це учасники народно-визвольної боротьби в Галичині на Закарпатті, Буковині проти феодально-кріпосницького гніту польської і української шляхти, молдавських феодалів, угорських і австрійських поміщиків у 16-1-й половині 19 ст. Вперше опришки згадуються в документах 1529 р. Назва опришки мабуть походить від лат. “oppressor” – нищівник (тобто винищувач шляхи, орендаторів. Рух опришків спочатку розгорнувся на Прикарпатті, пізніше охопив Закарпаття і Буковину. Центром опришків були Карпатські гори. Туди тікали розорені покривджені українські а також польські пани і угорські селяни, бідні міщани. Діяли опришки з ранньої весни до пізньої осені, невеликими загонами. Найвищого піднесення рух опришків досяг у 30-40-х роках 18 ст. під проводом О. Довбуша. Після його загибелі загопи опришків очолили В.Баюрак, Б.Бойчук. Опришки прали участь у гайдамацькому русі 18 ст. на Правобережжі України. Рух опришків не припинявся після загарбання феод. Австрією Галичини (1772); Буковини (1774).

Внаслідок посилення феодальна кріпосницька експлуатація і національного гноблення рух опришків. У 1-й чверті 19 ст. значно пожвавився. Протягом 1-ї половини 19 ст. в Галичині, на Закарпатті й Буковині діяло понад 50 загонів. За допомогою численних каральних загонів австрійському урядові вдалося придушити опришківський рух. Антифеодальний рух опришків був складовою частиною антикріпосницької боротьби українських селян.

Поділи Речі Посполитої

ПЕРШИЙ ПОДІЛ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ

5 ЧЕРВНЯ 1772 РОКУ ПОВНОВАЖНІ ПРЕДСТАВНИКИ ПРУССІЇ, АВСТРІЇ ТА РОСІЇ ПІДПИСАЛИ В ПЕТЕРБУРЗІ ДОГОВІР, ЗА ЯКИМ ВІДБИРАЛИ НА СВОЮ КОРИСТЬ ТАК ЗВАНІ САНІТАРНІ СМУГИ, ТОБТО ТЕРИТОРІЇ ПО ПЕРИМЕТРУ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ. ЗА ЦЬЮ УГОДОЮ:

- ПРУССІЯ ЗАБРАЛА ПОМОР'Я, КУЯВИ ТА ЧАСТИНУ ВЕЛИКОПОЛЬЩІ
  - АВСТРІЯ — МАЛОПОЛЬЩУ І ГАЛИЧИНУ З РУСЬКИМ, БЕЛЗЬКИМ І ЗАХІДНИМИ ОКОЛИЦЯМИ ВОЛИНСЬКОГО ТА ПОДІЛЬСЬКОГО ВОЄВОДСТВ
  - РОСІЙСЬКА ІМПЕРІЯ — СХІДНОБІЛОРУСЬКІ ЗЕМЛІ З ПОЛОЦЬКОМ, ВІТЕБЬСЬКОМ ТА МСТИСЛАВЛЕМ, А, ОКРІМ ЦЬОГО — ЧАСТИНУ ЛІФЛЯНДІЇ, (ЛАТВІЇ)
- ЩОБ НАДАТИ ЗАКОННОСТІ СВОЇМ АНЕКСІЯМ, СОЮЗНИКИ ВИМАГАЛИ ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПОДІЛУ ПОЛЬСЬКИМ СЕЙМОМ. КОРОЛЬ БЕЗУСПІШНО НАМАГАВСЯ ЗДОБУТИ ПІДТРИМКУ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ МОНАРХІВ, АЛЕ МУСІВ ПОСТУПИТИСЯ. 30 ВЕРЕСНЯ 1773 РОКУ СЕЙМ РАТИФІКУВАВ УГОДУ ПРО ПОДІЛ ЗЕМЕЛЬ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ.

ДРУГИЙ ПОДІЛ

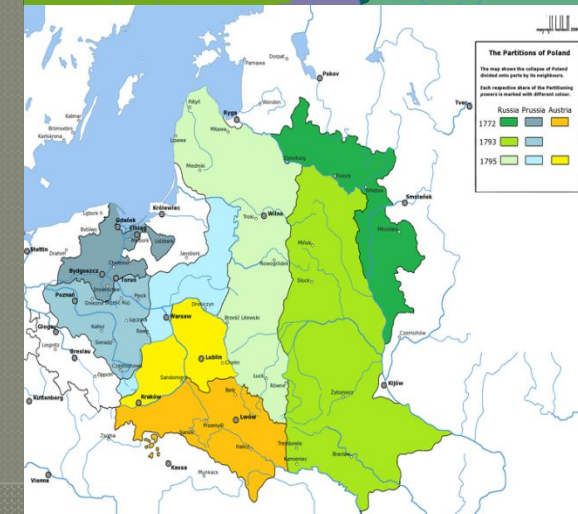
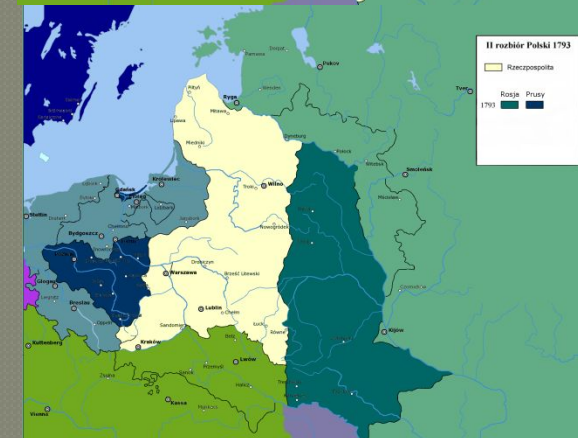
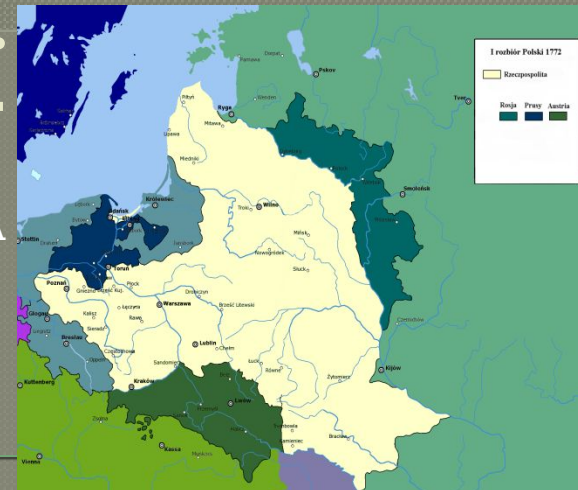
ЦЬОГО РАЗУ ВІД РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ ВІДРІЗАЛИ ТАКІ ЧАСТИНИ:

- ДО КОРОЛІВСТВА ПРУССІЯ ВІДІЙШЛИ ВСЯ ВЕЛИКОПОЛЬЩА ТА ЧАСТИНА МАЗОВІЇ;
- ДО РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ — КИЇВЩИНА, СХІДНА ВОЛИНЬ, ПОДІЛЛЯ, БРАЦЛАВЩИНА ТА БІЛОРУСЬКІ ЗЕМЛІ;
- АВСТРІЙСЬКИХ ВИМОГ ДО УВАГИ НЕ ВЗЯЛИ.

ВІДПОВІДДЮ НА ДРУГИЙ ПОДІЛ СТАЛО ВИЗВОЛЬНЕ ПОВСТАННЯ, ЯКЕ ОЧОЛИВ ТАДЕУШ КОСТЮШКО. ПРИДУШИЛИ ВІЙСЬКА СУВОРОВА

РЕЗУЛЬТАТ ТРЕТЬОГО ПОДІЛУ ПОЛЬЩІ ПРИЗВІВ ДО ТАКОГО:

- ДО АВСТРІЇ БУЛО ПРИЄДНАНО КРАКІВ, ХОЛМЩИНУ, ПІВДЕННЕ ПІДЛЯШШЯ ТА ЧАСТИНУ ПОЛЬСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ НАД ВІСЛОЮ — НОВУ ГАЛИЧИНУ
- ДО РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ ВІДІЙШЛИ ЛИТВА, КУРЛЯНДІЯ, ЗАХІДНА БІЛОРУСЬ ТА ЗАХІДНА ВОЛИНЬ;
- КОРОЛІВСТВО ПРУССІЯ ОТРИМАЛО ЧАСТИНУ ПІДЛЯШШЯ Й МАЗОВЕЦЬКИХ ЗЕМЕЛЬ З ВАРШАВОЮ, А ТАКОЖ ЧАСТИНУ ЖЕМАЙТІЇ.

Реформи Марії-Терезії та Йосипа II

МЕТА РЕФОРМ МАРІЇ-ТЕРЕЗІЇ (1740-1780) ТА ЙОСИПА II (1780-1790): ЛІКВІДУВАТИ НАЙБІЛЬШ ГРУБІ ПРОЯВИ ФЕОДАЛІЗМУ, ЯКІ ЗАВАЖАЛИ РОЗВИТКУ КРАЇНИ.

РЕФОРМИ МАРІЇ-ТЕРЕЗІЇ:

- СУДОВА: ПІДПОРЯДКОВУВАЛА СУДИ ДЕРЖАВИ, ОБМЕЖИВШИ СВАВІЛЛЯ СЕНЬЙОРІВ ЩОДО СЕЛЯН;
- ВІЙСЬКОВА: НОВИЙ ПОРЯДОК ВІЙСЬКОВОГО НАВОРУ; РЕКРУТСЬКА СЛУЖБА - ПОЖИТТЄВА;
- ФІНАНСОВА: ВВЕДЕННЯ ЗАГАЛЬНОГО ПОДАТКУ, ЛІКВІДАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО МИТА, ЗБІЛЬШЕННЯ МИТА НА ВИВІЗ ТОВАРІВ;
- КРИМІНАЛЬНА: ОБМЕЖЕННЯ СМЕРТНОЇ КАРИ ТА СКАСУВАННЯ КАТУВАНЬ;
- ОБЛАСТІ ПОДІЛЕНО НА ОКРУГИ;
- ОСВІТНЯ: ЗАПОЧАТКОВАНА СИСТЕМА ЗАГАЛЬНОЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ; ЗАСНОВАНО НАРОДНІ ШКОЛИ ДЛЯ ПРОСТИХ ЛЮДЕЙ, РЕМІСНИЧІ І СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ УЧИЛИЩА, РЕФОРМОВАНО ГІМНАЗІЇ, ВІДКРИТО УНІВЕРСИТЕТИ, ЯКІ ЗВІЛЬНЯЛИСЯ ВІД ВПЛИВУ ЄЗУЇТІВ;
- ЗАМІСТЬ ЦЕРКОВНОЇ ЗАПРОВАДЖУВАЛАСЯ ДЕРЖАВНА ЦЕНЗУРА.

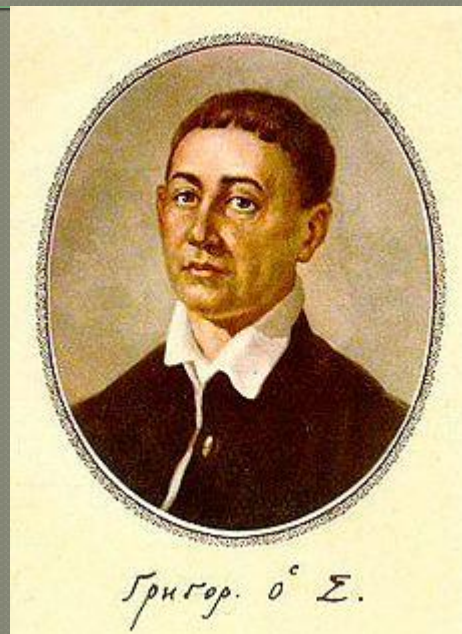
РЕФОРМИ ЙОСИПА II:

- СКАСУВАННЯ ОСОБИСТОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ СЕЛЯН;
- ОБМЕЖЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ;
- ЗАКРИТТЯ МОНАСТИРІВ;
- КОНФІСКАЦІЯ МАЙНА ЦЕРКВИ;
- ЕДИКТ ПРО СВОБОДУ ВІРОСПОВІДАННЯ;
- ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЄДИНОЇ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ.

Філософські ідеї Г. Сковороди

Сковорода основну увагу приділяв філософсько етичній проблематиці, а саму філософію розумів як спосіб самоутвердження людини у світі. Сутність людського щастя, сенс людського буття, шляхи досягнення блаженства в реальному світі стали головною темою всіх його творів, поєднуючись з розробкою загально філософської концепції світу і людини. Світогляд Г. Сковороди носить глибоко пантеїстичний характер. На його думку, Бог, всемогутня духовна сутність, що стоїть над природою і людиною, не існує. Бог є істина, природа в природі, живе в ньому людина в людині. Звідси заперечення буквального розуміння біблійних чудес як таких, що не відповідають істинній сутності Бога. Стверджуючи вічність матеріального світу, Г. Сковорода вважав, що вічність матерії зумовлюється невидимою натурою Бога, є тінню вічної духовної субстанції. Єдність матеріального і духовного, загального і одиничного він прагнув осмислити в теоретико-пізнавальному відношенні через взаємозв'язок сутності і видимості, а в моральному плані через поняття добра і зла

Малюнок в другій половині XVIII століття

Мистецтво. В українському мистецтві другої половини XVII ст. значне місце займає іконопис, що розвивається в ренесансно-барокових формах. Особливою грандіозністю, пишністю та багатством відзначаються іконостаси Єлецького собору, Троїцької в Чернігові та Преображенської в Сорочинцях церков. . Ряд іконостасів виконав живописець Іван Руткович, майстер, чия творча спадщина є однією з вершин давнього українського мистецтва.

Портрет як жанр світського мистецтва мав ту національну особливість, що при всій своїй життєвості у кінці XVII ст. він зберіг тісний зв'язок з іконописом. Монументальними були портрети Б. Хмельницького і визначних козацьких старшин. Західноукраїнські митці малювали львівських братчиків у представницьких позах, із жезлом, гербами та іншими атрибутами.

Графічне мистецтво розвивали друкарні, що існували при Києво-Печерській лаврі, Троїцько-Львівському монастирі в Чернігові та Успенському ставропігійському братстві у Львові. На той час сформувалася художня школа граверів.

Основоположником українського граверства вважають Олександра Тарасевича. Майстерність його не поступалася перед мистецтвом кращих

Архітектура

ТВОРЧИСТЬ ВІДОМОГО АРХІТЕКТОРА В. РАСТРЕЛЛІ СПРАВИЛА ВЕЛИКИЙ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК АРХІТЕКТУРИ ЛІВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ. ВІН, ВИКОРИСТАВШИ ТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ, ЯКІ СКЛАЛИСЯ В УКРАЇНСЬКІЙ АРХІТЕКТУРІ, ЗБАГАТИВ ЇЇ КРАЩИМИ ДОСЯГНЕННЯМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО МИСТЕЦТВА. ПІД ЙОГО ПРЯМИМ І ОПОСЕРЕДКОВАНИМ ВПЛИВОМ СФОРМУВАВСЯ І ЗМІЦНИВ СВОЮ МАЙСТЕРНІСТЬ САМОБУТНІЙ КИЇВСЬКИЙ АРХІТЕКТОР І. ГРИГОРОВИЧ-БАРСЬКИЙ, ЯКИЙ ВИРОБИВ СВОЮ ЕСТЕТИКУ РОЗУМІННЯ АРХІТЕКТУРНОЇ СПОРУДИ, МАКСИМАЛЬНО ПОЄДНАНОЇ ІЗ СЕРЕДОВИЩЕМ, — ПРОСТА, ЛЮДЯНА, ПРИВАБЛИВА, НЕ ПЕРЕНАСИЧЕНА ДЕКОРОМ І ЛІПНИМИ ПРИКРАСАМИ. І. ГРИГОРОВИЧ-БАРСЬКИЙ ПЕРШИЙ З УКРАЇНСЬКИХ АРХІТЕКТОРІВ ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ ВІД БАРОКОВИХ ВПЛИВІВ, ЧИМ ГОТУЄ ЗАКОНОМІРНИЙ ПЕРЕХІД ДО АРХІТЕКТУРИ КЛАСИЦИЗМУ. НАЙЯСКРАВІШІ ЙОГО СПОРУДИ — ЦЕРКВИ В ЛЕМЕШАХ, МИКОЛИ НАБЕРЕЖНОГО В КИЄВІ, КРАСНОГОРСЬКИЙ МОНАСТІР У ЗОЛотоНОШІ, СОБОР РІЗДВА БОГОРОДИЦІ В КОЗЕЛЬЦІ, ЯКИЙ ВІН СПОРУДЖУВАВ РАЗОМ З О. КВАСОВИМ, ТА ІН.

